

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Факультет № 6

Кафедра фундаментальних та юридичних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини в діяльності поліції»
вибіркових компонент
освітньої програми першого рівня вищої освіти

(26 Цивільна безпека 262 Правоохоронна діяльність)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023. № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023. № 5

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023. № 8

Розглянуто на засіданні кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 8 (протокол від 18.08.2023).

Розробники: Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент Ю.М. Перерва.

Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат історичних наук, доцент Б.Г. Головка.

Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент Кисильова К.В.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри конституційного і муніципального права юридичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, к.ю.н., доцент Зубенко Г. В.

2. Завідувач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент Гудзь Т. І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 15	26__Цивільна безпека____; 262 Правоохоронна діяльність; _____бакалавр_____	Цикл підготовки _____ - _____ (назва циклу) Навчальний курс _____2____ (номер) Семестр _____4____ (номер) Види підсумкового контролю: _____залік_____ (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання: Лекції – __14__; (години) Семінарські заняття – __14__; (години) Практичні заняття – __2__; (години) Лабораторні заняття – ____-____; (години) Самостійна робота – __60__; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – _____-_____ (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – __1; 4__ (кількість; № семестру)		заочна (дистанційна) форма навчання: Лекції – __4__; (години) Семінарські заняття – __4__; (години) Практичні заняття – __2__; (години) Лабораторні заняття – ____-____; (години) Самостійна робота – __80__; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – _____-_____ (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – __1; 6__ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» є розкриття значення правоохоронної діяльності для охорони прав і законних інтересів громадян, для зміцнення законності і правопорядку, для охорони інтересів держави і суспільства.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» є:

- засвоєння сукупності юридичних норм, які закріплюють систему прав і свобод людини і громадянина, їх гарантії, порядок здійснення правоохоронної діяльності та громадський контроль за нею;
- формування самостійного мислення, навичок аналізу національного законодавства України, що регулює основи правового становища особи, статус правоохоронних органів та їх посадових осіб, порядок здійснення правоохоронної діяльності, а також співставлення його з міжнародно-правовими стандартами у даній сфері;
- формування понятійного апарату, що використовується в межах національного законодавства й міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності, та вміння ним користуватися;
- поглиблення знань прикладного характеру, необхідних для належного виконання функціональних обов'язків;
- розвиток загальної політико-правової культури студента.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність „людського виміру” в організації та здійсненні правоохоронної діяльності;
- зміст законодавства України та основних міжнародно-правових актів, що регламентують здійснення правоохоронної діяльності;
- систему та зміст основних прав і свобод людини і громадянина;
- підстави, форми та зміст обмежень прав людини, що допускаються національним законодавством та міжнародно-правовими актами в межах здійснення правоохоронної діяльності;
- основні види порушень прав людини, що найбільш часто виявляються у правоохоронній діяльності, та юридичні наслідки їх вчинення посадовими особами;
- порядок оскарження протиправних дій посадових осіб, що порушують права людини у процесі правоохоронної діяльності та відшкодування шкоди, завданої такими діями.

вміти:

- будувати професійну діяльність на засадах неухильного дотримання прав людини;
- правильно тлумачити й застосовувати приписи національного законодавства та міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності;

- здійснювати юридичну кваліфікацію подій і явищ, що відбуваються у правоохоронній діяльності, з точки зору національних та міжнародно-правових стандартів прав людини;
- давати правову оцінку правових актів, що складаються у процесі професійної діяльності або надходять від інших органів та посадових осіб, з точки зору їх відповідності національним та міжнародним стандартам у галузі прав людини;
- самостійно поповнювати і поглиблювати свої знання, вивчати, обґрунтовувати і обстоювати свою правову позицію з точки зору національних та міжнародних стандартів прав людини;
- захищати права, свободи і законні інтереси громадян у власній правоохоронній діяльності.

1.4. Форма підсумкового контролю (залік).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3кредити ECTS.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:	
Інтегральна компетентність	.Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері права.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем. ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	<p>СК1. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ правоохоронної діяльності; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави.</p> <p>СК2. Здатність організовувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності.</p> <p>СК3. Здатність фахово оперувати категоріально-понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності.</p> <p>СК4. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.</p> <p>СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.</p> <p>СК6. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК7. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми.</p> <p>СК10. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК11. Здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків).</p> <p>СК12. Здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання.</p> <p>СК20. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці.</p>
---	---

3. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Теоретичні основи прав людини.

Поняття, ознаки та види прав людини. Права людини і права громадянина. Відмінність між поняттями прав і свобод. Суб'єкти конституційних прав та свобод. Права і свободи як міри можливої юридично значущої поведінки людини. Теорії походження прав людини.

Співвідношення прав і свобод людини та громадянина з обов'язками та відповідальністю. Структура прав і свобод людини та громадянина, наукова обґрунтованість їх класифікації: основні та інші права людини та громадянина; «покоління» прав людини; права індивіда і колективні права; особисті (немайнові, громадянські) права кожної людини, політичні права і свободи; економічні і соціальні права; екологічні права; культурні (духовні) права.

Тема №2. Історія розвитку прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Становлення та розвиток філософської та правової думки про права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Нормативні документи, що закріплювали права, свободи та обов'язки людини в умовах Середньовіччя, Нового часу та XX ст..

Українські ідеї про права, свободи та обов'язки людини і громадянина, їх закріплення в правових та інших документах.

Тема №3. Громадянське суспільство – основа виникнення та існування

прав, свобод та обов'язків людини та громадянина.

Суспільство і держава: аспекти співвідношення. Поняття, ознаки та принципи громадянського суспільства.

Громадянське суспільство – середовище формування прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в світі та в Україні.

Громадянське суспільство – проблеми та перспективи становлення в Україні.

Тема №4. Правова держава та права людини.

Правова держава: поняття та основні принципи. Пріоритет прав людини як визначальний принцип правової держави. Гарантованість прав людини у правовій державі. Взаємна відповідальність людини і держави у правовій державі. Права людини і формування правової держави в умовах реформування політичного та економічного ладу в Україні.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека як найвища соціальна цінність в Україні. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини як головний обов'язок держави. Відповідальність держави перед людиною за свою діяльність.

Тема №5. Правовий статус людини і громадянина в національному праві України.

Основи правового статусу особи і громадянина як загальний конституційно-правовий інститут. Структура правового статусу особи.

Громадянство України як елемент правового статусу. Принципи громадянства. Підстави набуття та припинення.

Поняття правового статусу іноземців та осіб без громадянства. Правове регулювання перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні. Відповідальність іноземців та осіб без громадянства за порушення законів України.

Правовий статус біженців в Україні. Правовий статус іммігрантів в Україні.

Тема №6. Закріплення прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Конституції України.

Поняття та ознаки конституційних прав і свобод людини і громадянина. Класифікація конституційних прав і свобод людини й громадянина.

Особисті права людини. Політичні права та свободи людини і громадянина. Соціально-економічні права людини і громадянина. Екологічні права та свободи людини і громадянина. Культурні права та свободи людини і громадянина.

Конституційні обов'язки людини і громадянина.

Тема №7. Міжнародний і регіональний механізми реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.

Поняття та структура механізму реалізації прав, свобод та обов'язків

людини і громадянина на міжнародному та регіональному рівнях.

Міжнародний механізм реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Регіональний механізм реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Тема №8. Роль і місце органів державної влади як суб'єктів захисту прав людини і громадянина.

Джерелознавча, термінологічна та методологічна основа дослідження ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві.

Система органів державної влади у сфері забезпечення прав людини.

Механізм забезпечення прав людини і громадянина у процесі соціально-політичного реформування українського суспільства.

Юридичні гарантії захисту прав людини в Україні органами державної влади.

Місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина.

Тема №9. Система механізмів захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Поняття і класифікація механізмів охорони та захисту прав людини. Суспільні та державні механізми охорони і захисту прав людини. Поняття та складові механізму захисту прав людини, проголошених Конституцією України.

Зміст права на правову допомогу й законодавчі акти України, що передбачають необхідність подання кожному правової допомоги. Поняття адвокатської таємниці та її зв'язок з немайновими правами людини.

Тема № 10. Теоретичні та конституційно-правові основи забезпечення прав людини у діяльності поліції.

Забезпечення прав людини як одне з основних завдань правоохоронних органів. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини та протидії злочинності. Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення. Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення прав людини. Цивільний контроль за здійсненням правоохоронної діяльності.

Тема № 11. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у діяльності поліції.

Поняття міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності, їх види, зміст та співвідношення з національним законодавством. „Людський вимір” правоохоронної діяльності. Загальна характеристика основних міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності. Кодекс поведінки посадових осіб з

підтримання правопорядку (1979 р.). Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.). Декларація ПАРЄ про поліцію (1979 р.). Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.). Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання (1975 р.). Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання (1984 р.). Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню у будь-якій формі (1989 р.). Основні принципи поводження з ув'язненими (1990 р.). Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р.

Тема № 12. Забезпечення громадянських та політичних прав і свобод людини в Україні.

Поняття та види природних прав і свобод людини. Органічні засади і головне призначення громадянських прав – забезпечення пріоритету індивідуальних, внутрішніх орієнтирів розвитку кожної особи.

Вирішення питання захисту права людини на життя і свободу в міжнародному правовому полі. Міжнародні акти, що передбачають скасування смертної кари. Зміст права особи на життя, свободу й особисту недоторканість та його забезпечення в нашій державі. Гарантії права людини на життя, свободу й особисту недоторканість. Оскарження особою, відносно якої одержана санкція на арешт, дії прокурора. Порядок розгляду судом скарги на санкцію прокурора на арешт. Рішення, яке може прийняти суд по скарзі на санкцію прокурора. Застосування Закону "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду.

Міжнародні акти, що передбачають право людини на захист честі й гідності. Законодавчі акти України, що передбачають захист честі й гідності людини. Зміст права людини на захист своєї честі й гідності. Захист честі й гідності людини цивільним законодавством. Дії проти честі й гідності людини, за які настає кримінальна відповідальність.

Зміст і захист права на недоторканість житла, таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Підстави, на основі яких допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду або обшуку. Система особливих гарантій (норми адміністративного, кримінального і кримінально-процесуального права) забезпечення недоторканості житла. Виняток в законодавстві із таємниці листування та інших повідомлень. Відповідальність, передбачена за порушення таємниці повідомлень.

Заборона збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди. Визначені законом випадки, що дозволяють втручання в сімейне і особисте життя лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Право

громадянина на ознайомлення в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою, захищеною законом, таємницею. Система політичних, організаційних, правових гарантій, що забезпечує конституційне право на охорону особистого і сімейного життя.

Політичні права і свободи як важлива категорія суб'єктивних прав і свобод громадянина, забезпечена законом і публічною владою можливість участі людини в суспільно-політичному житті держави і здійсненні державної влади. Політичні права – органічне підґрунтя системи демократії.

Право на свободу пересування, вибору місця проживання, вільне залишення території України (ст.33 Конституції України). Відповідність цього права вимогам Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Закріплення в Конституції України права вільно виїжджати за межі України та безперешкодно повертатися (Закон України від 21 січня 1994 р. “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України”). Підстави, на основі яких громадянинові України може бути тимчасово відмовлено у праві виїзду за кордон.

Право на свободу об’єднання у політичні партії та громадські організації (ст.36, 37 Конституції України). Розвинута система громадських об’єднань – невід’ємний елемент громадянського суспільства. Види об’єднань громадян: політична партія та громадська організація. Визначення сутності політичної партії та громадської організації. Обмеження щодо утворення, діяльності політичних партій та громадських організацій і членства в них.

Право брати участь в управлінні державними справами, всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати й бути обраними (ст.38 Конституції України). Всеукраїнський та місцевий референдуми як конкретні інститути прямого та безпосереднього народовладдя. Владноутворюючий характер права громадян обирати й бути обраними. Вільні вибори на основі загального, рівного й прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Виборчі цензи. Право доступу до державної служби (Закон України від 16 грудня 1993р. “Про державну службу”).

Право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи й демонстрації (ст. 39 Конституції України). Політичний та юридичний зміст цього права, його відповідність положенням міжнародних договорів. Обмеження, встановлені судом відповідно до закону, права на мирні зібрання.

Право на звернення та його зміст (ст. 40 Конституції України). Захист права громадян направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів. Рішення, які громадянин має право оскаржити. Вимоги щодо звернення та його мова. Випадки відмови громадянинові в прийнятті його звернення. Нові положення в Законі «Про звернення громадян» щодо осіб, які подали звернення. Порядок та термін розгляду скарги громадянина. Права, якими наділяє Закон громадянина, що подав скаргу. Посадові особи, до яких може звернутися громадянин. Відповідальність, встановлена за порушення Закону «Про звернення громадян».

Право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34 Конституції України). Відповідність даної статті положенням Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Європейській конвенції про захист прав і основних свобод людини. Право на свободу інформації, гарантоване ч.2 ст.34 Конституції України. Конкретизація гарантій цього права в Законі України від 2 жовтня 1992 р. “Про інформацію”. Забезпечення права на інформацію. Обмеження прав на інформацію законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку.

Право на свободу світогляду і віросповідання (ст. 35 Конституції України”. Відповідність цього права ст.18 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та ст.9 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини. Забезпечення дії права на свободу світогляду і віросповідання для громадян України Законом “Про свободу совісті та релігійні організації” від 23 квітня 1991 р., підзаконним актом Президента України “Про заходи щодо повернення релігійним організаціям культового майна” від 4 березня 1992 р. Принципи гарантії свободи совісті і релігії: рівноправність громадян незалежно від їх ставлення до релігії, яка не допускає обмеження прав громадян за мотивами конфесійної приналежності; відокремлення релігійних і атеїстичних об’єднань від держави; світський характер системи державної освіти; рівність релігій, релігійних об’єднань перед законом.

Тема № 13. Діяльність національної поліції по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Діяльність національної поліції по забезпеченню реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, її роль. Функції та завдання національної поліції по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Форми і методи діяльності національної поліції щодо забезпечення прав і свобод людини.

Тема № 14. Забезпечення прав людини державними органами, що реалізують функції з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.

Додержання прав людини при здійсненні правоохоронної діяльності в межах кримінального процесу. Додержання прав людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності. Додержання прав людини при затриманні правопорушника. Проблеми забезпечення прав людини при застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності. Забезпечення прав людини і громадянина в адміністративній діяльності національної поліції.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1: Теоретичні основи прав людини.	6	2	2	-	-	4	залік
Тема № 2: Історія розвитку прав, свобод та обов’язків людини і громадянина.	6	2	2	-	-	4	
Тема № 3: Громадянське суспільство – основа виникнення та існування прав, свобод та обов’язків людини та громадянина.	6	-	-	-	-	8	
Тема № 4: Правова держава та права людини.	6	2	2	-	-	4	
Тема № 5: Правовий статус людини і громадянина в національному праві України.	6	-	2	-	-	4	
Тема № 6: Закріплення прав, свобод та обов’язків людини і громадянина в Конституції України.	6	-	-	-	-	4	
Тема № 7: Міжнародний і регіональний механізми реалізації прав, свобод та обов’язків людини і громадянина в Україні.	6	-	-	-	-	6	
Тема № 8: Роль і місце органів державної влади як суб’єктів захисту прав людини і громадянина.	6	2	-	-	-	4	
Тема № 9: Система механізмів захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні.	6	-	2	-	-	4	
Тема № 10: Теоретичні та конституційно-правові основи забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	6	-	-	-	-	4	
Тема № 11: Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	6	2	-		-	4	
Тема № 12: Забезпечення громадянських та політичних прав і свободи людини в Україні	6	2	-	2	-	4	
Тема № 13: Характеристика діяльності правоохоронних органів України із забезпечення прав людини.	6	-	2	-	-	4	
Тема № 14: Діяльність національної поліції по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.	6	2	2	-	-	4	
Тема № 15: Дотримання прав людини державними органами, що реалізують функції з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.	6	-	-	-	-	8	
Всього :	90	14	14	2	0	60	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна (дистанційна) форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1: Теоретичні основи прав людини.	6	2	-	-	-	6	залік
Тема № 2: Історія розвитку прав, свобод та обов’язків людини і громадянина.	6	-	2	-	-	8	
Тема № 3: Громадянське суспільство – основа виникнення та існування прав, свобод та обов’язків людини та громадянина.	6	-	-	-	-	6	
Тема № 4: Правова держава та права людини.	6	-	-	-	-	8	
Тема № 5: Правовий статус людини і громадянина в національному праві України.	6	-	-	-	-	4	
Тема № 6: Закріплення прав, свобод та обов’язків людини і громадянина в Конституції України.	6	-	-	-	-	8	
Тема № 7: Міжнародний і регіональний механізми реалізації прав, свобод та обов’язків людини і громадянина в Україні.	6	-	-	-	-	8	
Тема № 8: Роль і місце органів державної влади як суб’єктів захисту прав людини і громадянина.	6	-	-	-	-	8	
Тема № 9: Система механізмів захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні.	6	-	-	-	-	6	
Тема № 10: Теоретичні та конституційно-правові основи забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	6	-	-	-	-	6	
Тема № 11: Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	6	-	-	-	-	8	
Тема № 12: Забезпечення громадянських та політичних прав і свободи людини в Україні.	6	-	-	2	-	6	
Тема № 13: Діяльність національної поліції по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.	6	2	2	-	-	8	
Тема № 14: Дотримання прав людини державними органами, що реалізують функції з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.	6	-	-	-	-	8	
Всього :	90	4	4	2	-	80	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1: Теоретичні основи прав людини.	1-6, 14, 18-23.

	<p>Поняття, ознаки та види прав людини. Права людини і права громадянина. Відмінність між поняттями прав і свобод. Суб'єкти конституційних прав та свобод. Права і свободи як міри можливої юридично значущої поведінки людини. Теорії походження прав людини.</p> <p>Співвідношення прав і свобод людини та громадянина з обов'язками та відповідальністю. Структура прав і свобод людини та громадянина, наукова обґрунтованість їх класифікації: основні та інші права людини та громадянина; «покоління» прав людини; права індивіда і колективні права; особисті (немайнові, громадянські) права кожної людини, політичні права і свободи; економічні і соціальні права; екологічні права; культурні (духовні) права.</p>	
	Тема № 2: Історія розвитку прав, свобод та обов'язків людини та громадянина.	1, 7, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 31, 32.
	<p>Становлення та розвиток філософської та правової думки про права, свободи та обов'язки людини і громадянина.</p> <p>Нормативні документи, що закріплювали права, свободи та обов'язки людини в умовах Середньовіччя, Нового часу та ХХ ст..</p> <p>Українські ідеї про права, свободи та обов'язки людини і громадянина, їх закріплення в правових та інших документах.</p>	
	Тема № 3: Громадянське суспільство – основа виникнення та існування прав, свобод та обов'язків людини та громадянина.	1, 7, 12, 13, 15, 16, 34.
	Суспільство і держава: аспекти співвідношення. Поняття, ознаки та принципи громадянського суспільства. Громадянське суспільство – середовище формування прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в світі та в Україні. Громадянське суспільство – проблеми та перспективи становлення в Україні.	
	Тема № 4: Правова держава та права людини.	1-6, 14, 18-23, 28.
	<p>Правова держава: поняття та основні принципи. Пріоритет прав людини як визначальний принцип правової держави. Гарантованість прав людини у правовій державі. Взаємна відповідальність людини і держави у правовій державі. Права людини і формування правової держави в умовах реформування політичного та економічного ладу в Україні.</p> <p>Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека як найвища соціальна цінність в Україні. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини як головний обов'язок держави. Відповідальність держави перед людиною за свою діяльність.</p>	
	Тема № 5: Правовий статус людини і громадянина в національному праві України	1, 7, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 31, 32.
	<p>Основи правового статусу особи і громадянина як загальний конституційно-правовий інститут. Структура правового статусу особи. Громадянство України як елемент правового статусу. Принципи громадянства. Підстави набуття та припинення.</p> <p>Поняття правового статусу іноземців та осіб без громадянства. Правове регулювання перебування іноземців та</p>	

	осіб без громадянства в Україні. Відповідальність іноземців та осіб без громадянства за порушення законів України. Правовий статус біженців в Україні. Правовий статус іммігрантів в Україні.	
	Тема № 6: Закріплення прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Конституції України.	1, 7, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 31, 32.
	Поняття та ознаки конституційних прав і свобод людини і громадянина. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. Особисті права людини. Політичні права та свободи людини і громадянина. Соціально-економічні права людини і громадянина. Екологічні права та свободи людини і громадянина. Культурні права та свободи людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина.	
	Тема № 7: Міжнародний і регіональний механізми реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.	19, 21, 22, 31, 32,
	Поняття та структура механізму реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина на міжнародному та регіональному рівнях. Міжнародний механізм реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Регіональний механізм реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.	
	Тема № 8: Роль і місце органів державної влади як суб'єктів захисту прав людини і громадянина.	1, 7, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 31, 32,
	Джерелознавча, термінологічна та методологічна основа дослідження ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві. Система органів державної влади у сфері забезпечення прав людини. Механізм забезпечення прав людини і громадянина у процесі соціально-політичного реформування українського суспільства. Юридичні гарантії захисту прав людини в Україні органами державної влади. Місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина.	
	Тема № 9: Система механізмів захисту прав и свобод людини в Україні.	1-6, 14, 18-23, 28,
	Поняття і класифікація механізмів охорони та захисту прав людини. Суспільні та державні механізми охорони і захисту прав людини. Поняття та складові механізму захисту прав людини, проголошених Конституцією України. Зміст права на правову допомогу й законодавчі акти України, що передбачають необхідність подання кожному правової допомоги. Поняття адвокатської таємниці та її зв'язок з немайновими правами людини.	
	Тема № 10: Теоретичні та конституційно-правові основи забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	1-6, 14, 18-23, 28.
	Забезпечення прав людини як одне з основних завдань правоохоронних органів. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини та протидії злочинності. Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення.	

	Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення прав людини. Цивільний контроль за здійсненням правоохоронної діяльності.	
	Тема № 11: Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	17, 29, 35.
	<p>Поняття міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності, їх види, зміст та співвідношення з національним законодавством. „Людський вимір” правоохоронної діяльності. Загальна характеристика основних міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979 р.). Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.). Декларація ПАРЄ про поліцію (1979 р.). Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.). Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання (1975 р.). Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання (1984 р.). Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню у будь-якій формі (1989 р.). Основні принципи поводження з ув'язненими (1990 р.). Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р.</p>	
	Тема № 12: Забезпечення громадянських та політичних прав і свободи людини в Україні	14, 18-23, 28.
	<p>Поняття та види природних прав і свобод людини. Органічні засади і головне призначення громадянських прав – забезпечення пріоритету індивідуальних, внутрішніх орієнтирів розвитку кожної особи.</p> <p>Вирішення питання захисту права людини на життя і свободу в міжнародному правовому полі. Міжнародні акти, що передбачають скасування смертної кари. Зміст права особи на життя, свободу й особисту недоторканість та його забезпечення в нашій державі. Гарантії права людини на життя, свободу й особисту недоторканість. Оскарження особою, відносно якої одержана санкція на арешт, дії прокурора. Порядок розгляду судом скарги на санкцію прокурора на арешт. Рішення, яке може прийняти суд по скарзі на санкцію прокурора. Застосування Закону "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду.</p> <p>Міжнародні акти, що передбачають право людини на захист честі й гідності. Законодавчі акти України, що передбачають захист честі й гідності людини. Зміст права людини на захист своєї честі й гідності. Захист честі й гідності людини цивільним законодавством. Дії проти честі й гідності людини, за які настає кримінальна відповідальність.</p> <p>Зміст і захист права на недоторканість житла, таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Підстави, на основі яких допускається</p>	

проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду або обшуку. Система особливих гарантій (норми адміністративного, кримінального і кримінально-процесуального права) забезпечення недоторканості житла. Виняток в законодавстві із таємниці листування та інших повідомлень. Відповідальність, передбачена за порушення таємниці повідомлень.

Заборона збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди. Визначені законом випадки, що дозволяють втручання в сімейне і особисте життя лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Право громадянина на ознайомлення в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою, захищеною законом, таємницею. Система політичних, організаційних, правових гарантій, що забезпечує конституційне право на охорону особистого і сімейного життя.

Політичні права і свободи як важлива категорія суб'єктивних прав і свобод громадянина, забезпечена законом і публічною владою можливість участі людини в суспільно-політичному житті держави і здійсненні державної влади. Політичні права – органічне підґрунтя системи демократії.

Право на свободу пересування, вибору місця проживання, вільне залишення території України (ст.33 Конституції України). Відповідність цього права вимогам Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Закріплення в Конституції України права вільно виїжджати за межі України та безперешкодно повертатися (Закон України від 21 січня 1994 р. “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України”). Підстави, на основі яких громадянинові України може бути тимчасово відмовлено у праві виїзду за кордон.

Право на свободу об’єднання у політичні партії та громадські організації (ст.36, 37 Конституції України). Розвинута система громадських об’єднань – невід’ємний елемент громадянського суспільства. Види об’єднань громадян: політична партія та громадська організація. Визначення сутності політичної партії та громадської організації. Обмеження щодо утворення, діяльності політичних партій та громадських організацій і членства в них.

Право брати участь в управлінні державними справами, всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати й бути обраними (ст.38 Конституції України). Всеукраїнський та місцевий референдуми як конкретні інститути прямого та безпосереднього народовладдя. Владноутворюючий характер права громадян обирати й бути обраними. Вільні вибори на основі загального, рівного й прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Виборчі цензи. Право доступу до державної служби (Закон України від 16 грудня 1993р. “Про державну службу”).

Право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи й демонстрації (ст. 39 Конституції України). Політичний та юридичний зміст цього права, його відповідність положенням міжнародних договорів. Обмеження, встановлені судом відповідно до закону, права на мирні зібрання.

	<p>Право на звернення та його зміст (ст. 40 Конституції України). Захист права громадян направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів. Рішення, які громадянин має право оскаржити. Вимоги щодо звернення та його мова. Випадки відмови громадянинові в прийнятті його звернення. Нові положення в Законі «Про звернення громадян» щодо осіб, які подали звернення. Порядок та термін розгляду скарги громадянина. Права, якими наділяє Закон громадянина, що подав скаргу. Посадові особи, до яких може звернутися громадянин. Відповідальність, встановлена за порушення Закону «Про звернення громадян».</p> <p>Право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34 Конституції України). Відповідність даної статті положенням Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Європейській конвенції про захист прав і основних свобод людини. Право на свободу інформації, гарантоване ч.2 ст.34 Конституції України. Конкретизація гарантій цього права в Законі України від 2 жовтня 1992 р. “Про інформацію”. Забезпечення права на інформацію. Обмеження прав на інформацію законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку.</p> <p>Право на свободу світогляду і віросповідання (ст. 35 Конституції України). Відповідність цього права ст.18 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та ст.9 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини. Забезпечення дії права на свободу світогляду і віросповідання для громадян України Законом “Про свободу совісті та релігійні організації” від 23 квітня 1991 р., підзаконним актом Президента України “Про заходи щодо повернення релігійним організаціям культового майна” від 4 березня 1992 р. Принципи гарантії свободи совісті і релігії: рівноправність громадян незалежно від їх ставлення до релігії, яка не допускає обмеження прав громадян за мотивами конфесійної приналежності; відокремлення релігійних і атеїстичних об’єднань від держави; світський характер системи державної освіти; рівність релігій, релігійних об’єднань перед законом.</p>	
	Тема № 13: Характеристика діяльності правоохоронних органів України із забезпечення прав людини.	1, 7, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 31, 32.
	Діяльність поліції України по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Діяльність Служби безпеки України по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Діяльність інших правоохоронних органів (державних і недержавних) по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.	
	Тема № 14: Діяльність національної поліції по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.	1, 7, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 31, 32.
	Діяльність національної поліції по забезпеченню реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, їх роль. Функції та завдання національної поліції по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Форми і методи діяльності національної поліції щодо забезпечення прав	

		і свобод людини.	
		Тема № 15: Дотримання прав людини державними органами, що реалізують функції з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.	1, 7, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 31, 32.
		Додержання прав людини при здійсненні правоохоронної діяльності в межах кримінального процесу. Додержання прав людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності. Додержання прав людини при затриманні правопорушника. Проблеми забезпечення прав людини при застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності. Забезпечення прав людини і громадянина в адміністративній діяльності національної поліції.	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення прав людини.
2. Цивільний контроль за здійсненням правоохоронної діяльності.
3. Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.).
4. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р.
5. Оперативно-розшукові заходи, що здійснюються виключно з дозволу (санкції) суду.
6. Нагляд за додержанням законів під час ведення оперативно-розшукової діяльності.
7. Міжнародно-правові стандарти застосування зброї у правоохоронній діяльності.
8. Основні види порушень прав людини при застосуванні заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності.
9. Порядок оскарження дій посадових осіб правоохоронних органів, що здійснили незаконне застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.
10. Відшкодування особі шкоди, заподіяної незаконним застосуванням правоохоронними органами заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.
11. Особливості правового становища неповнолітніх у кримінальному процесі.
12. Забезпечення у кримінальному процесі прав осіб, які не володіють державною мовою.
13. Права людини і правова держава.
14. Відповідальність держави перед людиною за свою діяльність.
15. Забезпечення права особи на свободу пересування.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Система правоохоронних органів у національному механізмі охорони та захисту прав людини.
2. Забезпечення прав людини як одне з основних завдань правоохоронних органів України.
3. Організаційно-правові засади державної політики України у сфері прав людини.
4. Основні напрямки державної політики в галузі прав людини.
5. Механізм забезпечення прав людини національною поліцією.
6. Міжнародно-правовий механізм забезпечення прав людини.
7. Обмеження прав людини під час здійснення державними органами функцій з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.
8. Забезпечення прав підозрюваного та обвинуваченого (підсудного) за новим Кримінальним процесуальним кодексом України.
9. Особливості правового становища потерпілого у кримінальному процесі.
10. Місце і роль слідчого у процесі розслідування злочинів.
11. Презумпція невинуватості як фундаментальна гарантія прав суб'єктів кримінального процесу.

6. Методи навчання

Формування знань, вмінь та навичок забезпечується поєднанням лекційних та семінарських занять з виконанням індивідуальних завдань та завдань для самостійної підготовки. При цьому на проведення лекцій відводиться 24 години, на проведення семінарських занять 34 годин, та на самостійну роботу студентів 62 години навчального часу.

Метою лекційного курсу «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» є ознайомлення студентів з основними поняттями, якими оперує зазначена дисципліна, розкриття змісту основних видів порушень прав людини під час здійснення уповноваженими державними органами правоохоронної функцій.

На семінарських заняттях з дисципліни використовуються наступні методи навчання: стисле пояснення, аналіз, тренування студентів для придбання ними навичок у правильному формулюванні складних юридичних понять і категорій.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення навчальної літератури згідно з переліком, що додається до навчальної програми дисципліни та матеріалами лекційного фонду.

7. Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль.

1. Поняття, ознаки та види прав людини.

2. Права людини і права громадянина.
3. Відмінність між поняттями прав і свобод.
4. Суб'єкти конституційних прав та свобод.
5. Права і свободи як міри можливої юридично значущої поведінки людини.
6. Теорії походження прав людини.
7. Співвідношення прав і свобод людини та громадянина з обов'язками та відповідальністю.
8. Структура прав і свобод людини та громадянина, наукова обґрунтованість їх класифікації: основні та інші права людини та громадянина; «покоління» прав людини; права індивіда і колективні права; особисті (немайнові, громадянські) права кожної людини, політичні права і свободи; економічні і соціальні права; екологічні права; культурні (духовні) права.
9. Становлення та розвиток філософської та правової думки про права, свободи та обов'язки людини і громадянина.
10. Нормативні документи, що закріплювали права, свободи та обов'язки людини в умовах Середньовіччя, Нового часу та XX ст..
11. Українські ідеї про права, свободи та обов'язки людини і громадянина, їх закріплення в правових та інших документах.
12. Суспільство і держава: аспекти співвідношення. Поняття, ознаки та принципи громадянського суспільства.
13. Громадянське суспільство – середовище формування прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в світі та в Україні.
14. Громадянське суспільство – проблеми та перспективи становлення в Україні.
15. Правова держава: поняття та основні принципи.
16. Пріоритет прав людини як визначальний принцип правової держави.
17. Гарантованість прав людини у правовій державі.
18. Взаємна відповідальність людини і держави у правовій державі.
19. Права людини і формування правової держави в умовах реформування політичного та економічного ладу в Україні.
20. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека як найвища соціальна цінність в Україні.
21. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини як головний обов'язок держави.
22. Відповідальність держави перед людиною за свою діяльність.
23. Основи правового статусу особи і громадянина як загальний конституційно-правовий інститут.
24. Структура правового статусу особи.
25. Громадянство України як елемент правового статусу.
26. Принципи громадянства.
27. Підстави набуття та припинення громадянства.
28. Поняття правового статусу іноземців та осіб без громадянства.
29. Правове регулювання перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні.
30. Відповідальність іноземців та осіб без громадянства за порушення законів

України.

31. Правовий статус біженців в Україні. Правовий статус іммігрантів в Україні.
32. Поняття та ознаки конституційних прав і свобод людини і громадянина.
33. Класифікація конституційних прав і свобод людини й громадянина.
34. Особисті права людини.
35. Політичні права та свободи людини і громадянина.
36. Соціально-економічні права людини і громадянина.
37. Екологічні права та свободи людини і громадянина.
38. Культурні права та свободи людини і громадянина.
39. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
40. Поняття та структура механізму реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина на міжнародному та регіональному рівнях.
41. Міжнародний механізм реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
42. Регіональний механізм реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
43. Джерелознавча, термінологічна та методологічна основа дослідження ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві.
44. Система органів державної влади у сфері забезпечення прав людини.
45. Механізм забезпечення прав людини і громадянина у процесі соціально-політичного реформування українського суспільства.
46. Юридичні гарантії захисту прав людини в Україні органами державної влади.
47. Місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина.
48. Поняття і класифікація механізмів охорони та захисту прав людини.
49. Суспільні та державні механізми охорони і захисту прав людини.
50. Поняття та складові механізму захисту прав людини, проголошених Конституцією України.
51. Зміст права на правову допомогу й законодавчі акти України, що передбачають необхідність подання кожному правової допомоги.
52. Поняття адвокатської таємниці та її зв'язок з немайновими правами людини.
53. Забезпечення прав людини як одне з основних завдань правоохоронних органів.
54. Організаційно-правові засади державної політики щодо прав людини в Україні.
55. Основні напрямки державної політики в галузі прав людини.
56. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини та протидії злочинності.
57. Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення.
58. Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення прав людини.

59. Цивільний контроль за здійсненням правоохоронної діяльності.
60. Поняття міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності, їх види, зміст та співвідношення з національним законодавством.
61. Загальна характеристика основних міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.
62. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979 р.).
63. Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.).
64. Декларація ПАРЄ про поліцію (1979 р.).
65. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.).
66. Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання (1975 р.).
67. Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання (1984 р.).
68. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню у будь-якій формі (1989 р.).
69. Основні принципи поводження з ув'язненими (1990 р.).
70. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх («Пекінські правила») 1985 р.
71. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р.
72. Діяльність прокуратури України по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
73. Діяльність Служби безпеки України по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
74. Діяльність інших правоохоронних органів (державних і недержавних) по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
75. Діяльність національної поліції по забезпеченню реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, її роль.
76. Функції та завдання національної поліції по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Форми і методи діяльності національної поліції щодо забезпечення прав і свобод людини.
77. Додержання прав людини при здійсненні правоохоронної діяльності в межах кримінального процесу.
78. Додержання прав людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності.
79. Поняття, завдання та принципи здійснення оперативно-розшукової діяльності.
80. Підстави для проведення оперативно-розшукових заходів.
81. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

82. Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності.
83. Додержання права на недоторканність приватного життя, права на недоторканність житла та права на таємницю комунікацій при здійсненні оперативно-розшукових заходів.
84. Оперативно-розшукові заходи, що здійснюються виключно за рішенням суду, прийнятим за поданням керівника відповідного оперативного підрозділу чи його заступника.
85. Затримання правопорушника як обмеження права особи на особисту свободу та свободу пересування.
86. Види, підстави та строки затримання.
87. Тактика затримання правопорушників.
88. Відшкодування особі шкоди, заподіяної незаконними діями у процесі затримання.
89. Додержання прав людини при затриманні правопорушника.
90. Проблеми забезпечення прав людини при застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності.
91. Підстави, порядок та межі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності за законодавством України.
92. Міжнародно-правові стандарти застосування зброї у правоохоронній діяльності.
93. Основні види порушень прав людини при застосуванні заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності.
94. Забезпечення прав людини і громадянина в адміністративній діяльності національної поліції.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Курсант (студент, слухач), який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перекласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт 10.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність курсантів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо курсант (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт 10, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить - 50

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Курсант (студент, слухач), який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Курсантам (студентам, слухачам), які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Курсанти (студенти, слухачі), які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр} : 2$$

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 6 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
			Оцінка	Пояснення
12	97-100	Відмінно («зараховано»)	А	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
11	94-96			
10	90-93			
9	85-89	Добре («зараховано»)	В	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
8	80-84			
7	75 – 79		С	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією–двома значними помилками.
6	70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не несуть істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками
5	65-69			
4	60-64		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
3	40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21-40			
1	1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. зі змінами та доповненнями / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV з змінами та доповненням / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435->
3. Закон України «Про національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з змінами та доповненням / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5207-17> Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — Ст.502.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Постанова Верховного Суду України „Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина” від 30 травня 1997 р. № 7 // <http://zakon1.rada.gov.ua>
9. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
10. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
11. Основні принципи та керівні положення, що стосуються права на правовий захист і відшкодування збитку для жертв грубих порушень міжнародних норм в галузі прав людини та серйозних порушень міжнародного гуманітарного права, затв. Комісією з прав людини ООН 25 липня 2005 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
12. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою, прийнята Резолюцією 40/34 Генеральної Асамблеї ООН 29 листопада 1985 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
13. Доктрина та практика захисту прав людини: навчальний посібник / Ю. С. Разметаєва. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 364 с.

14. Лазур Я. В. Забезпечення прав і свобод громадян України у сфері публічного управління: адміністративно-правовий механізм: монографія. Ін-т законодавства Верховної Ради України. Київ: Четверта хвиля, 2010. 283 с.
15. Публічне урядування, права людини і демократія: регіональний зріз євроінтеграції: монографія [Т.О. Карабін, Я.В. Лазур, М.В. Менджул, Трачук П.А. та ін.]; за заг. ред. М.В. Савчина. Ужгород: вид-во УжНУ «Говерла», 2015. 320 с.
16. Cassese A. A Plea for a Global Community Grounded in a Core of Human Rights. In *Realizing Utopia*. Oxford: Oxford University Press, 2012. P. 136–143.
17. Fuglistaler G. The Principle of Subsidiarity and the Margin of Appreciation Doctrine in the European Court of Human Rights' Post2011 Jurisprudence. Lausanne: IDHEAP, Institut de hautes etudes en administration publique, Universite de Lausanne. 2016. URL: https://serval.unil.ch/resource/serval:BIB_A4FA8A7A4A0B.P001/REF
18. Klatt M. Positive obligations under the European Convention on Human Rights. *ZaoRV* 2011. P. 691–718. URL: http://www.zaoerv.de/71_2011/71_2011_4_a_691_718.pdf
19. Donnelly, J. *Universal Human Rights in Theory and Practice* / J. Donnelly. – 2d ed. – Ithaca, New York: Cornell University Press, 2017. – 290 p.
20. History of the League of Nations (1919-1946). URL: [https://www.unog.ch/80256EDD006B8954/\(httpAssets\)/36BC4F83BD9E4443C1257AF3004FC0AE/%24file/Historical_overview_of_the_League_of_Nations.pdf](https://www.unog.ch/80256EDD006B8954/(httpAssets)/36BC4F83BD9E4443C1257AF3004FC0AE/%24file/Historical_overview_of_the_League_of_Nations.pdf).
21. Joseph S. The United Nations and human rights / S. Joseph, S. Kyriakakis // *Research handbook on international human rights law* / ed by S. Joseph, A. McBeth. – Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2010. – Pp. 1–35.
22. Медведенко С.В. Поняття та форми громадського контролю за діяльністю національної поліції України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 2(27). С. 32–36.
23. Миронюк Р. Громадський контроль за діяльністю поліції : монографія. Дніпро : ДДУВС, 2020. 134 с.
24. Поклад О.В. Поняття та зміст громадського контролю за діяльністю поліції в Україні. *Право і суспільство*. 2016. № 2. С. 139–145.
25. Перерва Ю.М. Система інститутів забезпечення прав і свобод людини та громадянина / Ю. М. Перерва, Я. М. Троян // *Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 квіт. 2021 р.)* / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – С. 181-184.
26. Перерва Ю. М. Забезпечення прав та свобод людини і громадянина : теоретико-правовий аспект / Ю. М. Перерва, Я. М. Троян // *Матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. : «Захист прав людини міжнародний та вітчизняний досвід»*, м. Київ, 16 травня 2019 року / Нац. академ. прокурат. Укр. К : НАПУ, 2019. – С. 483-487 ISBN 978-617-7500-81-9 <http://napu.com.ua/materialy/zahustpravludunu.pdf>

27. Посібник «Інструменти громадського контролю від групи громадського спостереження «ОЗОН». Моніторинг суду» /за загальною редакцією В. Рибак – Київ, 2016 р. – 96 с.

Допоміжна

- 28.Борейко А. Конституційно-правовий механізм захисту прав особи: поняття та сутність / А. Борейко // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. 2019. Т. 24. Вип. 2(35). С. 58-65.
- 29.Гончаров В. Презумпція про права людини та презумпція конституційності нормативних актів / В. Гончаров // Право України. 2015. № 2. С. 175-185.
30. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2010. 218 с.
31. Нелін О. Конституційний механізм захисту основних прав і свобод людини і громадянина в правовій доктрині України /О.Нелін // Юридична Україна . 2016. № 5-6. С. 9-14.
32. Права людини у фокусі новітньої історії. / За ред. Є. Ю. Захарова. Харків: Права людини, 2013. 420 с.
- 33.Рабінович П. Основоволожні права людини: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження та викладання / П. Рабінович // Право України. 2015. №2. С. 9-24.
- 34.Троян Я. Інститут забезпечення конституційних прав і свобод: поняття, основні ознаки /Я. Троян// Підприємництво, господарство і право. 2018. № 6. С. 210-215.
- 35.Чудик Н.О. Децентралізація влади шлях до народовладдя // Актуальні проблеми правознавства 2016. Випуск 1. С. 78-83.
36. Чудик Н.О. Судова реформа – вагомий крок до Європейського правосуддя // Актуальні проблеми правознавства. 2017. Випуск 3. С. 193-196.
37. Чудик Н.О. Трансформація прав людини в умовах глобалізації суспільства // «Globalizacja droga ku przyszłości»/ Н.О.Чудик. Redakcja: dr. Matgorzata Kotecka, ks.prof. Dr.hab. Jan Zimny. Stalowa Wola. – 2017. - (p. 365-375), (розділ в міжнародній колективній монографії).
- 38.Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини. Навчальний посібник. Київ: Видавництво «ФОП Голембовська О.О», 2018. 168с.
- 39.Юзефів А. Конституційні гарантії забезпечення прав і свобод людини й громадянина / А. Юзефів// Порівняльно-аналітичне право. 2018. № 1. С. 74-77.
40. Cranston Maurice. Human Rights: Real and Supposed / Maurice Cranston // Political Theory and the Rights of Man [edited by D. D. Raphael]. Bloomington: Indiana University Press, 1967. Pp. 43-51.
41. Clapham, A. Human Rights: A Very Short Introduction / A. Clapham. Oxford: Oxford University Press, 2017. 3 193 p.

Інформаційні ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.mvs.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.

3. <http://www.sbu.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Служби безпеки України.
4. <http://www.sts.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Державної податкової служби України.
5. <http://www.gp.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.